

VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

Dr. Hegedűs Andrea PhD,
LL.M,
egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok
Intézete

III. OLVASÓLECKE

időigénye: 60 perc

III. FEJEZET

AZ ÍRÁSBELI VÉGRENDELETI FAJTÁK ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEI

AZ OLVASÓLECKE TÉMAJÁNAK ÁTTEKINTÉSE

A) AZ ALAKSZERŰSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

B) A KÖZVÉGRENDELET ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEI

C) AZ ÍRÁSBELI MAGÁNVÉGRENDELET ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEI

- 1) Közös szabályok
- 2) A végrendelet keltezése
- 3) Az örökhagyó aláírása
- 4) Alaki érvényességi feltételei az egyes végrendeleti fajtáknál (különös szabályok): holográf, allográf, tanúk.
- 5) Több különálló lapból álló végrendelet
- 6) Összeférhetetlenségi szabály: végrendeleti juttatás érvénytelensége
- 7) Közjegyzőnél letett végrendelet
- 8) A házastársak közös végrendelete

**Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át,
a témakörre vonatkozó további részleteket ld.
a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.**

A) AZ ALAKSZERŰSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

- A jogi hatások beálltakor a végrendelező halála miatt, az Öh. végrendeleti célja és ügyleti akarata nehezebben tárható fel.
- Az alaki érvényesség követelményei az okirat valódiságának ellenőrizhetőségét szolgálják.
- Szigorúak az alaki érvényességi feltételek, de a Ptk-ban némi enyhülés mutatkozik (változások):
 - Elhagyja a keltezés helyének követelményét,
 - A több lapból álló holográf végrendelet minden lapját nem kell aláírni,
 - Az adott nyelv értésén túl, az írni tudás, csak a holográf, az olvasni tudás csak az allográf végrendeletnél feltétel,
 - A szóbeli végrendelet feltételei szigorodtak, hatálya rövidült.

*Mi a megoldás akkor, ha
a végrendeletünk az 1959-es Ptk.
hatályának fennállása alatt kelt, de az öröklés a
2013-as Ptk. hatálya alatt következett be?*

Megoldást ld.: 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.)

58. § (1) A (2) bekezdésben foglalt kivétellel a végrendelet érvényességét a keltének idején hatályos szabályok szerint kell elbírálni.

(2) A Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendelet érvényességét a Ptk. szabályai szerint kell elbírálni, ha a végrendelet a Ptk. szerint érvényes lenne és az öröklés a Ptk. hatálybalépése után nyílt meg.

B) A KÖZVÉGRENDELET ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEI

- **Csak közjegyző** (hivatalos személy) előtt lehet tenni.
- Alaki érvényességére a **közjegyzői okiratok érvényességére** vonatkozó szabályok irányadók.
- **Összeférhetlenségi szabályok**
 - Nem lehet olyan személy előtt, aki a végrendelezőnek, házastársának, élettársának hozzátartozója, gyámja, gondnoka.
 - Érvénytelen a juttatás, ha a közvégrendelet tételében közreműködő személy, vagy hozzátartozója, gyámoltja, gondnokoltja javára szól (részleges érvénytelenség).

Közreműködő: a végrendelet megfogalmazója, szerkesztője, leírója, és aki érdemi befolyással bírhat a tartalmára.

- **Korlátozottan cselekvőképes** kiskorú, és vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú, érvényesen csak közvégrendeletet tehet!
 - érvényességéhez NEM kell a törvényes képviselő és a gyámhatóság hozzájárulása.
- **Írásban** érvényesen **csak közvégrendeletet** tehet:
 - Vak
 - Írástudatlan
 - Olvasásra képtelen (tipikusan a látás hibája miatt)
 - Nevének aláírására képtelen (fizikailag nem képes írni, pl. maradandó testi fogyatékos, vagy átmenetileg a keze használatára képtelen) személy.
 - ⇔ ettől el kell különíteni az írástudatlanságot (ld. feljebb).

C) AZ ÍRÁSBELI MAGÁNVÉGRENDELET ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEI

1) Közös szabályok

- **Csak olyan nyelven** tehető, amelyen a végrendelező **ért**,
 - és **holográfnál** amelyen **írni, allográfnál**, amelyen **olvasni** tud.
- **Gyorsírás, jel- vagy számjegyírás, titkosírás, magyar szöveg arab, cirill, vagy gót betűkkel** – érvénytelen!
- **Gépírás** nem számít saját írásnak, arra az allográf végrendelet szabályai vonatkoznak!

2) A végrendelet keltezése

- A **keltének helyét már nem** szükséges feltüntetni.
- Készítésének **idejének az okiratból ki kell tűnnie**, vagyis a végrendelet tartalmazzon dátumot. Ez az alaki érvényesség feltétele, függetlenül attól, hogy a dátum helyes vagy téves.
- Nem szükséges a megjelölés naptári dátum szerint, de egyetlen konkrét napra vonatkozzon (pl, 2015. Húsvét másnapján).
- Nem jelent gondot, ha nem a végrendelet végén található, elegendő a szövegbeli előfordulás is. (BH.1981.320.)

Amennyiben nem pontos a dátum, a valóságos dátum bizonyítható bírósági eljárásban. (BH.1963.3787.) (BH.2011.225)

3) Az örökhatározó aláírása

- A **bírói gyakorlat nem tartja követendőnek**¹ azt az elvárást², mely szerint az örökhatározó aláírásaként annak **teljes családi és utónevét tartalmazó szokásos aláírást kell megkívánni**.

Nem feltétlenül **kell tehát a teljes családi és utónév**, elegendő csak az egyik, erre vonatkozó elvárás a Ptk-ban sem jelenik meg.

- Elfogadható – különösen holográf végrendelet esetén – **becenév** (pl. Gizus), vagy a végrendelet címzettjei által egyértelműen **azonosítható megszólítás** (pl. Nagypapi) is. (BH1973.124)
- A **szokásos módon történő aláírás** megfelelő akkor is, ha az **nehezen vagy alig olvasható** (ha a bíróság az aláírás örökhatározótól való származását írásszakértő vélemény alapján nem tudja bizonyossággal kizárni, és az egyéb bizonyítékok alapján az aláírás kétséget kizáróan az örökhatározótól származik (BH 1995.715.), vagy esetleg **olvashatatlan**.

¹ Ld. Ajánlott irodalom: OROSZ 36.o

² Ld. Kötelező tananyag: VÉKÁS 43.o.

- **Nem minősülhet viszont aláírásnak** ha a „**grafikai jelcsoport**”-ból az írásszakértő sem tud jellemző írásjegyeket feltárni, mert az ilyen „**firkálmányokat**” bárki képes az okiratra rávezetni. (pfv.II.22.887/2001. Sz.)
- Az **aláírás nem csak a szöveg végén** helyezkedhet el, hanem a végrendeleten belül bárhol, a lényeg, hogy a szövegtől elkülönülten, és aláírás jellegű legyen. (BH 2012.197.)
- **Saját kezű** legyen, vagyis a végrendelkező nevét ha más írja oda, hiába ismeri azt el tanúk előtt sajátjának, az érvénytelenségre vezet. (Pfv.II.21.946/2000)
- Az **elnagyolt vagy betegség miatt a szokásostól eltérő**, de nem a felismerhetetlenségig eltorzult aláírás is érvényes lehet.

4) Alaki érvényességi feltételei az egyes végrendeleti fajtáknál (különös szabályok):

- a) **Holográf végrendelet** – elejétől végéig saját kezűleg írja és aláírja.
- b) **Allográf végrendelet** – két tanú együttes jelenlétében aláírja, vagy a tanúk előtt, azok együttes jelenlétében magáénak ismeri el az aláírást és a tanúk e minőségük feltűntetésével szintén aláírják a végrendeletet.

c) Tanúzási képesség

- **A tanúknak együttesen** kell jelen lenniük.
- **Nem kell ismerniük a végrendelet tartalmát, vagy tudniuk arról, hogy végrendelet tételénél működtek közre.**
- Az örökhatyó **aláírását hitelesítik.**
- Írásbeli magánvégrendelet **tanúja nem lehet** olyan személy, aki:
 - A végrendelkező személyazonosságának tanúsítására nem képes,

Jogegységi határozat PK 86. szám:

A végrendelkező személyazonosságának tanúsítására nemcsak az a végrendeleti tanú alkalmas, aki az örökhatyót előzőleg személyesen ismerte, hanem az is, aki a személyazonosságát kétségtelen bizonyossággal, tehát hitelt érdemlő módon megállapította.

- kiskorú, cselekvőképtelen nagykorú, vagy cselekvőképességében részlegesen úgy korlátozott, hogy az kizárja tanúkénti közreműködését;
- írástudatlan.

d) A végrendelet tanújának aláírása

- **2/2016. Polgári jogegységi határozat** - a végrendelet tanújának aláírásáról és a személyének megállapításáról:
 - A végrendeleti tanú aláírása megfelel az aláírással szemben támasztott követelményeknek, ha a tanú a rá jellemző, általa kialakított egyedi írásformát és írásképet tükröző módon írja alá az okiratot.
 - Ha a tanú személye az okiratról nem állapítható meg, a bíróság erre vonatkozóan bizonyítást folytathat le.

Megváltozott tehát a Jogegységi Tanács álláspontja:

- Korábban a tanú személyének az okiratról megállapíthatónak kellett lennie.
 - Aláírásként a családi és utónevet együttesen kellett leírnia.
- Az ügyvédi ellenjegyzés önmagában nem helyettesíti a tanúkenti aláírást.

5) Több különálló lapból álló végrendelet

- Holográf végrendelet: ha több különálló lapból áll – minden lapját folyamatos sorszámozással kell ellátni, és csak az utolsó lapot kell a végrendelezőnek aláírni.
- Allográf végrendelet: ha több különálló lapból áll – minden lapját folyamatos sorszámozással kell ellátni, és minden lapját a végrendelezőnek + 2 tanúnak alá kell írni.
- Közjegyzőnél letett írásbeli magánvégrendelet: a végrendeletet az örökhatóság aláírja és a közjegyzőnél végrendeletként letétbe helyezi.
- Nem kell sorszámozni viszont az egy lapból álló, de kétoldalas végrendeletet.
- A több lapból álló végrendeletnek elegendő az egyik oldalát sorszámozni.
- Nem megfelelő a sorszám nélküli, de ügyvéd által összefűzött és vignettával leraasztott, lepecsételt verzió.
- Az örökhatóság által kettéhajtott, 4 oldalas végrendelet is 1 laposnak számít.

Tanulmányozandó bírói gyakorlat

BH2016. 279. II. Az írásbeli magánvégrendelet minden lapjára vonatkozó folyamatos sorszámozás mint alaki kellék olyan szigorú kógens követelmény, ami semmilyen eltérést nem enged; ennek hiánya sem az örökhatóság végakaratainak vizsgálatával, sem bizonyítással, sem jogértelmezéssel nem pótolható; ez az Alaptörvény 28. cikkére hivatkozással sem tehető félre.

6) Összeférhetlenségi szabály: végrendeleti juttatás érvénytelensége

- A tanú, más közreműködő személy, vagy ezek hozzátartozója javára rendelt juttatás érvénytelen.
- Kivétel: ha a végrendeletnek ezt a részét az Öh. saját maga írta és aláírta.
- A tanú vagy a hozzátartozója részére szóló juttatás akkor sem érvénytelen, ha a végrendelet megalkotásában az érintett tanún kívül még két tanú vett részt.
- Közreműködőnek minősül a végrendelet megfogalmazója, szerkesztője, leírója és minden olyan személy, akinek tevékenysége a végrendelet tartalmának érdemi befolyásolására nyújt lehetőséget.
- Jogi személynek rendelt juttatás esetén nem lehet tanú a jogi személy tagja, vezető tisztségviselője, képviselője, felügyelőbizottsági tagja és munkavállalója.
- Ilyen személy közreműködése a végrendelet megalkotásában a jogi személynek rendelt juttatást érvénytelenné teszi.

7) Közjegyzőnél letett végrendelet

- Ez is írásbeli magánvégrendelet, melyet
 - az Öh. aláír, és
 - végrendeletként feltüntetve,
 - akár nyílt, akár zárt iratként,
 - a közjegyzőnél,
 - személyesen letétbe helyez.
- A letétbe helyezés a más által írt (gévelt) végrendelet tanúkkal történő aláírását pótolja, más alaki hibát azonban nem orvosol.³
- A közjegyzőnek a tartalmát nem kell ismernie,
 - az átvételről elismervényt,
 - a letétbe helyezésről jegyzőkönyvet (közjegyzői okirat) kell készíteni, és
 - az okiratot elzárva kell tartani.
- Hatályossága addig tart, amíg az örökgyó (vagy meghatalmazottja) vissza nem veszi a közjegyzői letétből.

³ ld. Ajánlott irodalom OROSZ 44.o.

Ezzel ellentétben Vékás Lajos véleménye. ld. VÉKÁS Tk. 46.o. „A közjegyző közreműködése miatt e formánál az írásbeli magánvégrendeletekkel szemben a törvény által támasztott alakyszerűségi követelmények többsége elesik.”

8) Házastársak közös végrendelete

- Két vagy több személynek bármilyen alakban ugyanabba az okiratba foglalt végrendelezése érvénytelen.
- DE! Házastársaknak az életközösség fennállása alatt készített ugyanabba az okiratba foglalt írásbeli végrendelete érvényes, ha:
 - Holográf esetén → az egyikük elejétől végig maga írja és aláírja, a másik ugyanebben sajátkezűleg írva kijelenti, hogy az okirat az ő végakarátát is magába foglalja és minden lapját aláírja.
 - Allográf esetén → egymás és a tanúk együttes jelenlétében írják alá az okirat minden lapját, vagy mindketten egymás és a tanúk együttes jelenlétében külön nyilatkoznak arról, hogy az okiraton szereplő aláírás a sajátjuk.
 - Több lapból álló végrendeletnél: folyamatos sorszám minden lapon.
- A házastársak közvégrendeletet is tehetnek.
- Hatályossága addig tart amíg az életközösség fennáll.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek az enyhülés jelei az új Ptk. alaki érvényességi szabályai kapcsán?
2. A Ptk.é rendelkezései hogyan érintik a végrendeleteket?
3. Melyek a közvégrendelet alakisági követelményei?
4. Ki tehet csak közvégrendeletet?
5. Ismertesse a közvégrendelet tételére vonatkozó összeférhetlenségi szabályokat!
6. Melyek az egyes írásbeli magánvégrendeleti fajták alaki érvényességének közös szabályai?
7. Mely szabályok vonatkoznak a végrendelet keltére?
8. Mely szabályok vonatkoznak a végrendelet örökhagyó általi aláírására?
9. Mely szabályok vonatkoznak a végrendelet tanújának személyére?
10. A tanú aláírása milyen feltételek mellett tekinthető érvényesnek?
11. Végrendelet tétele esetére milyen összeférhetlenségi szabályokat tartalmaz az ÖJK?
12. Mi jellemzi a közjegyzőnél letett végrendeletet?
13. Melyek a házastársak által tett közös végrendelet alaki érvényességi kellékei?
14. Egyoldalúan visszavonható-e a házastársak által tett közös végrendelet?
(Indokolással)

KÖTELEZŐ TANANYAG

VÉKÁS Lajos: Öröklési Jog. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2019.

AJÁNLOTT IRODALOM

OROSZ Árpád/WEISS Emília: Öröklési jog – Anyagi jog. Új magánjog sorozat. (szerk.: Sáriné Simkó Ágnes) HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2014. A végintézkedések (Orosz Árpád)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

